

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Čj.: 091446 /995048
Signatura: bi6us201

Oblastní pracoviště č. 9 Hradec Králové
Okresní pracoviště Rychnov nad Kněžnou

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Škola: Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola
Kostelec nad Orlicí, Komenského 873
517 41 Kostelec nad Orlicí

Identifikátor ředitelství: 600 012 573

IZO: 060 884 690

Ředitel školy: Ing. Jiří Nágl

Zřizovatel: MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Příslušný školský úřad: ŠÚ Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1501,
516 01 Rychnov nad Kněžnou

Termín inspekce: 24.května 1999, 25. května 1999, 26. května 1999, 7. června 1999, 8. června 1999, 14. června 1999, 15.června 1999

Inspektoři: Mgr. Dana Janulíková
Mgr. Jana Kocábová

Předmět inspekce: Posouzení činnosti školy ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., o státní zprávě a samosprávě ve znění pozdějších předpisů.
Podmínky a průběh vzdělávání

Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá: Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. ledna 1999 pod čj. 34 974/98-21, učební plány vydané MŠMT ČR pro studijní obory 42-22-6 agropodnikání pod čj. 18875/93-23, 42-18-6 ekonomika zemědělství a výživy pod čj. 14 909/90-21 a 16-22-6 ekologie a ochrana krajiny pod čj. 20 050/94-23, učební osnovy všeobecně vzdělávacích předmětů vydané v roce 1995, VOUS Praha včetně veškerých změn, tematické plány vyučujících, čtvrtletní práce z matematiky, protokoly z laboratorních prací z chemie, třídní knihy, zápisy z předmětových komisí všeobecně vzdělávacích předmětů a přírodovědných předmětů, sešity žáků, rozvrh hodin pro sudý a lichý týden pro školní rok 1998/99, Výroční zpráva o činnosti Vyšší odborné školy a Střední zemědělské školy Kostelec nad Orlicí za školní rok 1997/98, Školní řád Vyšší odborné školy

a Střední zemědělské školy Kostelec nad Orlicí, seznam sbírek kabinetů jazyka českého a literatury, německého jazyka, anglického jazyka, dějepisu, písemné maturitní práce z jazyka českého ze školního roku 1998/99, výsledky školy ve srovnávacích testech sondy Maturant ze školního roku 1998/99 zápis rozhovoru s vedením školy, záznamy o hospitaci.

Česká školní inspekce prováděla kontrolu výchovně vzdělávací činnosti ve vybraných předmětech ve střední zemědělské škole, kterou v té době navštěvovalo 157 žáků v sedmi třídách denního čtyřletého studia se zaměřením na agropodnikání 42-22-6 se specializací na zemědělský provoz, na agropodnikání 42-22-6 se specializací na ekonomiku a služby, na ekonomiku zemědělství a výživy 42-18-6 a ekologii a ochranu krajiny 16-22-6.

Spádovou oblastí jsou okresy Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Hradec Králové, Ústí nad Orlicí a okrajové části okresu Pardubice. Vyučuje zde 20 pedagogů včetně učitelů praxe.

Škola disponuje pěti objekty (původní budova školy, dnes domov mládeže chlapců, budova praktických dílen, bývalé stáje, dnes poskytnuty školnímu statku, budova se dvěma služebními byty a poslední objekt je komplex starší budovy školy, staré přístavby, nové přístavby, nového domova mládeže dívek, tělocvičny, mechanizační haly, elektrokotelny).

Součástí školy jsou i vyšší odborná škola s kapacitou 180 žáků, domov mládeže s kapacitou 118 lůžek a školní jídelna s denní kapacitou přípravy 400 jídel. Je využíváno 12 kmenových učeben, 15 odborných učeben a sedm kabinetů, škola má svou vlastní velkou moderní tělocvičnu, cvičný sad a botanickou zahradu.

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

1 Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti

Pro výuku sledovaných předmětů je možno ve škole využívat 12 zpětných projektorů, 8 videopřehrávačů, 8 televizí, 5 diapjektorů, 4 radiomagnetofony a videokameru, používanou hlavně k projekci přes televizi. Odborná literatura využitelná při výuce sledovaných přírodovědných předmětů je v množství 150 svazků umístěna v učitelské knihovně.

Žáci mají doporučené učebnice Matematika pro netechnické obory SOŠ (1. a 2. díl - rok schválení MŠMT ČR jako učebnice 1996 a 1999), většina z nich je má při výuce k dispozici, totéž platí i o matematicko - fyzikálních tabulkách. Dále jsou ve škole k dispozici tematicky zpracované fólie pro zpětný projektor pro několik tematických celků a modely těles. Kalkulačky používají žáci vlastní. K dispozici jsou i rýsovací potřeby pro práci na tabuli.

Pro výuku fyziky většina žáků využívá učebnici Fyzika pro střední školy (1. a 2. díl - rok schválení MŠMT ČR jako učebnice 1992 a 1993) a Fyzika pro střední školy v kostce (rok vydání 1996). Pro některé tematické celky z fyziky jsou k dispozici videokazety a tematické fólie pro zpětný projektor a některé pomůcky pro realizaci demonstračních pokusů. Dle tvrzení vyučující fyziky není k dispozici větší množství stejných pomůcek pro uskutečňování praktických laboratorních prací ve více skupinách.

Ve škole je pravidelně odebírán a využíván časopis Matematika, fyzika, informatika.

Při výuce chemie mají žáci k dispozici učebnici Chemie pro střední zemědělské školy (rok vydání 1997), obsahově však není vyhovující pro obory, ve kterých je chemie zařazena v učebních plánech jako odborný předmět. Pro tyto obory jsou při výuce využívány dva díly původních učebnic Chemie pro střední zemědělské a lesnické školy I, II, ty však nejsou ve škole k dispozici v dostatečném množství pro všechny žáky. Ve škole je standardně vybavená chemická laboratoř, chemikálie jsou doplňovány podle aktuální potřeby, pomůcky jsou obnovovány a doplňovány dle finančních možností školy. Ve škole není pravidelně odebírán žádný odborný časopis s ryze chemickou tematikou, dle tvrzení vyučující může při výuce využívat i ve škole odebírané časopisy vztahující se k odbornému zaměření žáků.

Výuka humanitních předmětů probíhá jednak v kmenových učebnách, jednak v jazykové učebně a ve sborovně, která slouží jako učebna pro jazykovou výuku. Jazyková učebna je vybavena přenosným panelovým zařízením se sluchátkovým systémem. Toto zařízení je vhodné pro nácvik fonetiky cizího jazyka. V jazykových učebnách jsou k dispozici i televize a videorekordéry. Každý vyučující humanitních předmětů má možnost používat přenosný radiomagnetofon a zpětný projektor. Všechny učebny jsou prostorné, takže skýtají dostatek pracovního místa. Prostorově menší je jazyková učebna, která pojme maximálně 16 žáků.

Kabinet jazyka českého obsahuje řadu odborných příruček, souborů (ITEM, CERM), které slouží pro přípravu žákovských referátů, portrétů, fotografií (osobnosti politiky, vědy a kultury), nástěnných map, slovníků, Pravidel českého pravopisu a odborných časopisů. Kabinet jazyka německého, jakož i kabinet jazyka anglického, je vzorně vybaven celou řadou vhodných pomůcek. Vyučující německého jazyka má k dispozici 26 kusů slovníků, videokazety, nástěnné tabule paradigmat, mapu Evropy a řadu odborných příruček. Učitelé anglického jazyka mají k dispozici videokazety, poslechové kazety, mapy, nástěnné gramatické tabule, satelit, anglické noviny, časopis Friendship.

Výuka dějepisu je zajištěna atlasy z různých tematických celků, nástěnnými mapami, 5 výukovými programy. Vyučující připravuje pro výuku žáků speciální tištěný materiál a učebnici pro výuku dějepisu na středních školách.

Učebnice si žáci nakupují sami. Ze školního skladu učebnic se půjčují žákům za určitý poplatek učebnice zejména pro odborné předměty.

Informační systém školy je založen také na činnosti školní knihovny, ve které je 4150 svazků odborné literatury a beletrie. Žáci mají možnost po dohodě s knihovnicí si knihy půjčovat denně. Fond knihovny je neustále doplňován jak o literaturu odbornou, tak i vědecko - populární. Žáci si zde mohou půjčovat i knihy doporučené četby. K dispozici je rovněž i knihovna umístěná v domově mládeže. Odborné knihy sloužící pedagogům jsou součástí vybavení jednotlivých kabinetů.

Materiálně technické podmínky pro výuku humanitních i přírodovědných předmětů jsou spíše nadprůměrné.

2 Hodnocení psychohygienických podmínek

Výuka sledovaných předmětů probíhala ve třídách, které byly ve většině případů esteticky neupravené. Nástěnky byly prázdné, na stěnách nebyly obrázky, pouze květiny zdobily všechny třídy a chodby. Školní nábytek, kterým jsou třídy vybaveny, je starší a zachovalý. Třídy jsou vybaveny klasickými tabulemi, umyvadly s tekoucí vodou a závěsy

použitelnými na zatemnění místnosti. Světelné a tepelné podmínky subjektivně posuzované byly v době inspekce vyhovující. V dopoledních hodinách jsou do rozvrhu zařazeny kromě povinné dvacetiminutové přestávky i přestávky desetiminutové, po páté vyučovací hodině však pouze pětiminutové. Časový prostor 55 minut na oběd je dostačující. Umístění sledovaných předmětů v rozvrhu bylo v některých případech nevyhovující z hlediska konfrontace obtížnosti předmětu a únavy žáků v pozdních odpoledních hodinách (matematika zařazena v rozvrhu na sedmou, osmou, devátou vyučovací hodinu, chemie na sedmou vyučovací hodinu, český jazyk a literatura zařazena na osmou vyučovací hodinu). V laboratořích pracovali žáci v ochranných oděvech, visel zde provozní řád a vyučující neustále dbala na jejich bezpečnost. Výuka v hodinách byla mnohokrát narušena pozdními příchody žáků, často bez jakékoliv omluvy. Atmosféra ve většině hodin matematiky a fyziky byla velmi nekomunikativní, nervózní, s častými pohrdlivými projevy vyučující vůči žákům a s její neschopností přiblížit se žákům do přátelské roviny a motivovat je pro vytvoření zájmu o tento předmět. Výměna vyučující matematiky v jednom z prvních ročníků v pololetí tohoto školního roku z důvodu změny rozvrhu ve VOŠ, která byla inspekcí zjištěna, není z hlediska psychohygienického nejvhodnější.

Vyučování začíná denně v 8:05 hodin a končí šestou vyučovací hodinou, nebo s polední přestávkou sedmou, či osmou vyučovací hodinou. Každá třída má maximálně osm hodin výuky denně.

Během přestávek je žákům umožněn volný pohyb v učebnách i na chodbách, kde jsou umístěny stolečky s židlemi. O přestávkách si žáci mohou zakoupit teplé i studené nápoje z automatů, čímž je zajištěn pitný režim. V době polední přestávky mohou žáci poobědvat ve školní jídelně.

Vyučující v době přestávek využívají k relaxaci i přípravě na vyučování většinou kabinety. Ředitelna i kanceláře jsou prostorově dostatečné.

Školní budovy, chodby, kabinety, učebny, toalety (jsou zde nevhodně umístěny úklidové potřeby a prostředky uklízeček) jsou udržovány v čistotě a pořádku. Esteticky nevyvážené je prostředí šaten. Jižní část budovy školy (ředitelna, některé kmenové učebny) je orientována k důležité komunikaci, takže hustý provoz na této ulici způsobuje zvýšenou hluchnost ve třídách. Při výuce se ve třídách větralo.

Pracovní místa žáků jsou vybavena nábytkem, který svojí velikostí odpovídá věkovým kategoriím žáků. Pro účely relaxace se zřizuje posilovna. V letním období slouží pro odpočinek školní atrium.

Estetická úroveň učeben a chodeb je na průměrné úrovni. Některé nástěnky, panely a vitríny na chodbách nejsou častěji aktualizovány.

Psychohygienické podmínky prostředí školy a výuky sledovaných předmětů byly průměrné.

3 Hodnocení personálních podmínek

Výuku matematiky zajišťují dvě vyučující. Jedna z nich pokrývá ve škole výuku prakticky všech hodin matematiky s výjimkou hodin v jedné třídě, kterou v polovině školního roku z důvodu rozvrhových změn ve VOŠ v letním období převzala externí vyučující. Obě jsou odborně a pedagogicky způsobilé pro výuku tohoto předmětu.

Výuku fyziky zajišťuje jedna vyučující s odbornou a pedagogickou způsobilostí pro výuku tohoto předmětu.

Výuku chemie zajišťuje ve škole pouze jedna vyučující, která je odborně a pedagogicky způsobilá pro výuku tohoto předmětu.

Výuka hodin českého jazyka a literatury je zajištěna vyučující s odbornou i pedagogickou způsobilostí. Obdobně je zajištěna i výuka dějepisu. Výuka jazyka německého je zajištěna vyučující pedagogicky způsobilou bez odborné způsobilosti. Výuka anglického jazyka je zajištěna dílem vyučujícím kvalifikovaným, dílem vyučujícím bez pedagogické způsobilosti. Všechna tato zjištění se týkají navštívených hodin.

Personální obsazení výuky humanitních a přírodovědných předmětů inspekce hodnotí spíše nadprůměrně.

4 Plnění učebních osnov

Byly konfrontovány učební plány pro všechny vyučované obory s předloženým rozvrhem hodin a zjištěna shoda v počtech hodin sledovaných předmětů uvedených v učebních plánech a hodin zařazených do rozvrhu jednotlivých tříd. Inspekce zjistila, že sestavení předložených tematických plánů jednotlivých vyučujících pro sledované předměty koresponduje obsahově i časově s učebními osnovami a ve většině případů s probraným a probíraným teoretickým učivem. V jednom druhém ročníku (2.E) a v jednom prvním ročníku (1.C) bylo zjištěno při výuce matematiky asi měsíční zpoždění vzhledem k předloženým tematickým plánům vyučující.

V jednom prvním ročníku (1.E) bylo zjištěno značné zpoždění probíraného teoretického učiva chemie vzhledem ke zpracovaným tematickým plánům vyučující.

V prvních ročnících, kde nejsou v učebních plánech studijních oborů zařazena do rozvrhu pravidelná cvičení z fyziky a chemie, nejsou realizovány laboratorní práce z fyziky a z chemie, i když jsou v určeném počtu zahrnuty do učebních osnov. Protokoly z laboratorních cvičení z chemie ze tříd, kde tento předmět je v učebních plánech zařazen jako předmět odborný, byly inspekci předloženy pouze za první pololetí. Byly zkontrolovány čtvrtletní práce z matematiky, v době konání inspekce byly realizovány tři tyto práce ve všech třídách včetně oprav provedených ve školních sešitech.

Obsah schválených osnov všeobecně vzdělávacích předmětů humanitního zaměření je rozpracován vyučujícími do tematických plánů včetně časového harmonogramu plnění učiva (ten chybí u předmětu německý jazyk). Porovnáním obsahu učebních osnov s obsahem tematických plánů a vlastního sledování v hodinách i kontrolou zápisů v třídních bylo zjištěno, že učební osnovy některých humanitních předmětů jsou plněny obsahově, ne časově. Zpožděné plnění vykazuje výuka dějepisu v 1.C, českého jazyka a literatury ve 2.E. Velkou míru zpoždění asi 36 hodin ke dni kontroly vykazuje výuka jazyka anglického v 1.E.

Plnění učebních osnov hodnotí inspekce spíše podprůměrně.

5 Hodnocení z hlediska kvality vyučování

Matematika a fyzika

Inspekce sledovala výuku matematiky a fyziky ve všech prvních ročnících a jednom druhém ročníku střední zemědělské školy. Třetí ročníky střední školy v letošním školním roce nejsou otevřeny a čtvrté ročníky již maturovaly, popř. se na maturitní zkoušku připravovaly.

Ve škole je ustavena předmětová komise všeobecně vzdělávacích předmětů, její práce je však podle předložených zápisů ze schůzí nepravidelná a nesystematická. Problémy týkající se výhradně výuky matematiky a fyziky na nich řešeny nebyly.

Četnost známek u obou vyučujících je dostatečná, u jedné z nich však chybí ústní prověřování znalostí žáků v matematice. Tento fakt znevýhodňuje žáky méně nadané, méně samostatné či nervově labilnější, kteří potřebují při řešení matematických příkladů pomoc a povzbuzení, což lze realizovat u ústního zkoušení.

V době inspekce byly ve všech třídách včetně čtvrtých ročníků realizovány tři čtvrtletní práce, jejich opravy následovaly vzápětí po jejich realizaci do školních sešitů. Zadávané příklady mají odpovídající úroveň obtížnosti, inspekce postrádala vzhledem k velmi špatným výsledkům podrobnější analýzu a zpětnovazebné závěry. Další písemné práce z matematiky a fyziky nebyly inspekci předloženy. Laboratorní práce z fyziky nebyly v průběhu školního roku realizovány, takže při výuce tohoto předmětu chybí nácvik praktických dovedností žáků spojených se zpracováním a zhodnocením výsledků měření či pozorování.

Ani v jedné z hodin nebyla využita didaktická technika, což mohlo často zvýšit efektivitu hodin a snadnější a rychlejší pochopení probíraného učiva. S učebnicemi žáci pracovali pouze ojedinele.

Výuku matematiky a fyziky zajišťují dvě vyučující, jedna z nich má výuku pouze matematiky v jedné třídě, a to od pololetí letošního školního roku. Přístup obou vyučujících k žákům, promyšlenost hodin, jejich organizace a efektivita byly ve sledovaných hodinách diametrálně odlišné.

V úvodu většiny hodin u vyučující, která má většinový úvazek matematiky a fyziky ve škole, nebyli žáci seznámeni s jejich tématem a cílem. Pouze ve dvou z nich proběhlo individuální prověřování znalostí žáků, a to z fyziky, jejich hodnocení však nebylo zdůvodněno. Značná část hodin byla věnována upevňování, procvičování učiva a souhrnnému opakování probraného tematického celku. V této fázi hodin chyběla většinou jakákoliv aktivita žáků, zpětná vazba a individuální přístup vyučující k žákům. Bez motivačních prvků a s výše jmenovanými negativy byla efektivita hodin velmi nízká. Během výkladu nového učiva a jeho procvičování došlo ze strany vyučující k opakovaným drobným odborným nepřesnostem a nepřesným a neúplným zápisům na tabuli. Ojedinele postrádal výklad vyučující i metodickou promyšlenost, takže došlo k uspěchanému výkladu poměrně obtížného učiva bez možnosti zafixování matematických postupů při řešení typových příkladů. Znalosti žáků byly většinou podprůměrné. Strohý přístup vyučující, její často nervózní chování a absence jakékoliv přirozené komunikace s žáky pro nastolení přátelské atmosféry byly zřejmým důvodem nezájmu žáků o tyto předměty. Při probírání tematických celků s nutností přesného rýsování na tabuli byl tento fakt zanedbáván a často nahrazován nepřesnými matematickou situací zkreslujícími náčrtky. V jedné z hodin fyziky byly žákům předloženy shrnující tištěné materiály týkající se probrané látky. Vzhledem k jejich množství nemohlo dojít k důkladnějšímu rozboru, takže poměrně velký časový prostor určený na jejich prohlížení spíše snížil efektivitu hodiny. Častá byla absence shrnutí učiva a zdůraznění základních pojmů, matematických vztahů a postupů. Úroveň výuky ve sledovaných hodinách u této vyučující inspekce hodnotí v rozmezí průměrnosti až podprůměrnosti.

V hodinách vyučující, která zajišťuje výuku pouze matematiky v jedné třídě, se často objevovaly problémové otázky, jejichž řešení vyplývalo ze společných logických úvah vyučující a žáků. Odvozování matematických vztahů z přehledně zakreslených geometrických útvarů, zdůrazňování více způsobů řešení, možnost opravy předcházejícího neúspěšného hodnocení žáka jako motivace pro doplnění znalostí, přátelská pracovní atmosféra, neustálá komunikace se žáky a zpětná vazba s prvky individuálního přístupu byla pozitivní těchto sledovaných hodin. V jedné z hodin proběhla velmi podrobná analýza písemné práce včetně její opravy. Tyto hodiny byly hodnoceny spíše nadprůměrně.

Celkovou úroveň výuky matematiky a fyziky ve škole hodnotí inspekce spíše podprůměrně.

Chemie

Inspekce sledovala výuku chemie v prvních ročnících, neboť v jediném druhém ročníku ve studijním oboru 42-18-6 ekonomika zemědělství a výživy již výuka tohoto předmětu neprobíhá.

Ve škole je ustavena předmětová komise přírodovědných předmětů, byly předloženy dva zápisy z jednání z října a března 1998. Výuky chemie se týkal bod schválení a upřesnění tematických plánů na školní rok 1998/99, předložení a schválení maturitních otázek z chemie. Průběžně jsou konzultovány v rámci práce této komise mezipředmětové vztahy s ostatními přírodovědnými předměty.

Kontrolovaná četnost známek sloužící jako podklad pro objektivní posouzení znalostí žáků v tomto předmětu je vyhovující. Minimálně dvakrát za pololetí jsou žáci ústně zkoušeni a absolvují několik písemných opakovacích i procvičovacích testů.

Protokoly z laboratorních prací za první pololetí byly předloženy pouze z těch tříd, které mají chemii zařazenou do učebních plánů jednotlivých studijních oborů jako odborný předmět s určenou týdenní hodinovou dotací pro praktická cvičení. Termín odevzdání protokolů z laboratorních prací je pro žáky určen vždy termínem ukončení výuky daného tematického celku, což není z hlediska efektivity zpracovávání získaných poznatků optimální. Předložené protokoly měly různou úroveň zpracování, v některých z nich chyběly slovně zapsané závěry praktického poznávání. Absence praktického poznávání žáků v rámci laboratorních cvičení byla zjištěna ve studijním oboru 42-18-6 ekonomika zemědělství a výživy, kde je chemie zařazena v učebním plánu jako všeobecně vzdělávací předmět.

Inspekce navštívila hodiny teoretické i hodiny s praktickou výukou. Didaktická technika nebyla použita ani v jedné hodině, učebnice a další pracovní materiály využívali žáci pouze při laboratorní práci, kdy si prohlédli přehledné schématické shrnutí probíraného učiva. Při prověřování učiva písemnou formou dostali žáci předtištěné zadání úkolů. Zkontrolované sešity měly dobrou obsahovou i grafickou úroveň, mohou tedy sloužit jako hlavní studijní zdroj.

Výuku chemie ve škole zajišťuje jedna vyučující. Hodiny se vyznačovaly jasným vymezením vzdělávacího cíle, dobrou organizací a přátelskou pracovní atmosférou podtrženou přirozenou autoritou vyučující.

Teoretické hodiny měly klasickou strukturu s optimálním časovým rozvržením pro prověřování znalostí, zajištění návaznosti na již známé poznatky, výklad nového učiva za

spoluúčasti žáků a ve většině hodin i shrnutí základních poznatků. Při výuce byl kladen důraz na spojení teoretického poznání s jeho praktickým využitím.

Během prověřování znalostí některých žáků u tabule nebyla vždy zajištěna aktivita ostatních žáků zadáním samostatné práce či jejich zapojením do zkoušení. V jedné z hodin byla samostatná práce žáků zkontrolována jen zčásti, takže mohlo dojít k zafixování špatného řešení. Při výkladu se vyučující obracela na žáky s dotazy souvisejícími s již známými poznatky či s logickým odvozováním nových, a tak udržovala jejich aktivitu.

Mezipředmětové vztahy hlavně s biologií byly v hodinách uplatňovány nenásilně. Znalosti žáků byly většinou průměrné. Motivačními prvky byla pochvala a možnost opravy známky v následujících hodinách. Vzhledem k obtížnému učivu organické chemie se nabízela možnost zpracování nové látky na fólie a následná prezentace při výuce prostřednictvím zpětného projektoru, čímž by došlo k zefektivnění hodin.

Praktická cvičení byla zahájena teoretickým úvodem, poučením o bezpečnosti práce v laboratoři a zdůrazněním pečlivého provádění pokusů s ohledem na zodpovědnost při dalším využití získaných výsledků. Samostatná práce žáků byla zaměřena na ověřování teoretických poznatků praktickými pokusy (plamenové zkoušky), část pokusů však mohla být vedena i obráceným směrem od praktického zjišťování poznatků k teoretickým závěrům. Žáci pracovali samostatně za neustálého dohledu a rad vyučující. Společně pak proběhla konfrontace závěrů praktické činnosti žáků s jejich teoretickými znalostmi a závěrečné shrnutí učiva.

Úroveň výuky chemie ve škole inspekce hodnotí spíše nadprůměrně.

Český jazyk a literatura

Navštívené hodiny jazyka českého a literatury byly realizovány v prvním a ve druhém ročníku. Třetí ročníky v letošním školním roce nejsou a čtvrté ročníky se v době inspekce chystaly na maturitní zkoušky. Hodiny byly orientovány především na českou literaturu. Byly rovněž věnovány pravopisnému výcviku, skladbě vět a souvětí a správné interpunkci, v neposlední řadě i procvičování některých obtížnějších pravopisných jevů. Žáci mají pro výuku učebnice Český jazyk pro 1. - 4. ročník středních škol, Literatura 1. - 4. ročník (pracovní antologie textů) a Čítanka 1. - 4. ročník středních škol.

Při neklasifikovaném diktátu byla procvičována oblast tvarosloví, pravopisu a syntaxe. Znalosti žáků byly v některých případech podprůměrné. Vyučující vyžadovala důsledné odůvodňování daných jevů, zařazování ke vzorům, odůvodňování vazeb na úrovni vět a souvětí. Při výuce chyběla v hodině Pravidla českého pravopisu, kde mohli žáci konzultovat obtížné pravopisné jevy.

Úspěšnější byly hodiny zaměřené na literaturu. Ty naplňovaly vzdělávací cíle předmětu, učivo bylo rozvrženo dle osnov do tematických okruhů, jejichž procvičování a upevňování směřovalo k získání vědomostí nutných pro úspěšné vykonání maturitní zkoušky. Pečlivě vedené zápisy v sešitech žáků dokládají snahu vyučující o systematické objasňování literární historie, které navazuje na již získané poznatky žáků. Tyto zápisy mohou sloužit žákům jako důležitý zdroj informace. Žáci vlastní kvalitní učebnice a během výuky s nimi pracovali, zejména při rozborech literárních textů. Projevovali dobré znalosti základů poetiky a dovedli sami aplikovat tyto poznatky na různé druhy literárních poetických útvarů. Vyučující žáky aktivizovala a za její pomoci žáci postupně přecházeli od jednotlivostí pomocí indukce k obecným závěrům. Při výuce nechyběly ani motivační

prvky, které je však zapotřebí zařadit do části předcházející expozici. Rovněž podnětně působily fotografické soubory známých českých autorů, které se vztahovaly k probíranému učivu.

Navštívené hodiny literatury měly klasickou stavbu smíšeného typu s vhodně umístěným testováním vědomostí žáků ústní formou buď individuálním zkoušením u tabule, nebo frontálním způsobem zkoušení. Po expozici následovalo upevňování učiva praktickým procvičováním na literárních textech. Žáci mají dostatečné množství známek jak z ústního, tak písemného projevu. Zkoušení i klasifikace byly korektní, relevantní a známky odpovídaly předvedeným ústním znalostem. Vhodné by byly studijní průkazky jako důležitý prvek vnějšího informačního systému pro zápis známek a včasnou zpětnou kontrolu prospěchu rodiči.

Učební osnovy jsou naplňovány i z hlediska četnosti, rozsahu i různosti stylistických forem písemných projevů. Písemné slohové práce jsou vyučující pečlivě opravovány a klasifikovány. Žáci následně opravují své chyby. Písemné maturitní práce jsou rovněž pečlivě opravovány, posudek z velké části vystihuje celou strukturu sledovaných jevů. Předložené maturitní okruhy jazyka českého a literatury obsahují polytematické soubory a shrnují učivo učebních osnov. Literárních soutěží ani recitačních soutěží se žáci nezúčastňují. Získané znalosti a vědomosti tohoto předmětu jsou prezentovány každoročně v celostátních srovnávacích soutěžích: sonda Maturant, testy Scio, vlastní testy.

Výuka českého jazyka a literatury je komplexně hodnocena spíše nadprůměrně.

Cizí jazyky

Žáci mají možnost studovat dva cizí jazyky, jeden jako povinný, druhý jako povinně volitelný s nižší hodinovou dotací. Žáci začínající s výukou druhého jazyka mají většinou slabší motivaci pro výuku, neboť už jedním jazykem začínají hovořit a chtějí se v něm spíše zdokonalit, než začínat od základů s novým. Proti tomuto faktu je postavena skutečnost, že škola má zájem především na všestranné připravenosti žáků pro životní praxi, proto nabízí i druhý jazyk. Tato zjištění se týkají jen oboru ekonomika zemědělství (pětihodinová týdenní dotace cizích jazyků).

Výuka cizích jazyků je zajištěna učebnicemi: Angličtina pro jazykové školy I (1. a 2. ročník), Angličtina pro jazykové školy II (3. a 4. ročník), Angličtina pro jazykové školy III a IV pro doplnění gramatiky a pro znalost reálií. K procvičování konverzace slouží další příručky. The Cambridge English Course 1, Maturitní konverzační témata, Some basic facts about the English speaking countries. Při výuce jazyka německého se používá Němčina pro jazykové školy 1,2,3 a Němčina s konverzací 1,2.

Hodiny německého jazyka byly navštíveny v prvních ročnících a jednou ve druhém ročníku, kde byla němčina vyučována jako povinně volitelná a kde probírané učivo bylo mírně opožděno za tematickými plány. V některých tematických plánech 1. ročníku chyběly časové údaje. Hodiny byly částečně organizované v německém jazyce. Převládala aplikace gramaticko-překládové metody, v menší míře metody komunikativní. Vědomosti žáků byly prověřovány písemnou formou v krátkých kontrolních pracích, jejichž obsahem bylo především opakování tvarů nepravidelných sloves v přítomném a minulém čase. Přínosem se jevila ihned aplikovaná zpětná vazba správného znění písemné práce. Ze čtyř základních dovedností bylo procvičováno především čtení a psaní, v jedné hodině mluvení. Byly vhodně střídány formy práce s učebnicí, nakopírovaným materiálem, byla využívána tabule

při explikaci nového učiva o příslovcích. Komunikace probíhala převážně na úrovni dialogu učitel - žák, méně při tvorbě dialogů mezi žáky, chyběla týmová práce žáků. Samostatná práce žáků se realizovala převážně písemnou formou při doplňovacích cvičeních. Slovní zásoba byla opakována a upevňována v souvislosti s různou tematikou. Vyučující důsledně opravovala přízvuky a větnou melodii, na druhé straně méně důsledně vyžadovala správné tvary určitých členů.

Pozitivem výuky byl přehledný a názornými pomůckami doplněný výklad nového učiva a bezprostřední aplikace tohoto učiva na konkrétních cvičeních. Didaktická technika využita nebyla.

Navštívené hodiny anglického jazyka byly vedeny dvěma vyučujícími. Jedna hodina anglického jazyka byla organizovaná v anglickém jazyce. Žáci byli většinou pasivní, málo se zapojovali do diskuse, jedna žákyně plnila roli tlumočnice, ostatní žáci rozuměli méně a komunikovali méně, neboť měli méně příležitostí. Souvislý samostatný ústní projev byl omezen na přednes předem připraveného referátu. Vyučující důsledně neopravoval chyby, chyběla práce s chybou všeobecně. Méně časového prostoru bylo vyhrazeno pro další aktivity, jako čtení a psaní. Z didaktické techniky byl využit zpětný projektor. V této třídě měli žáci k dispozici učebnici Angličtina pro samouky, která je méně vhodnější pro systémovou práci učitel - žák. Ke dni návštěvy inspekce bylo zaznamenáno asi 36 hodinové zpoždění. Komunikativní pohotovost žáků je na nízké úrovni.

Zdařilejší byly hodiny angličtiny vyučujícího, jehož celý úvazek je založen na výuce angličtiny. V těchto vyučovacích jednotkách se pravidelně střídaly formy a metody práce. V hodinách konverzace výrazně převládala metoda komunikativní, žáci byli schopni samostatného uceleného ústního projevu. Hodiny byly obohaceny využitím doplňkového materiálu a novinami s články k probírané tematice. Vyučující vhodně aktualizoval výuku současnými událostmi v Anglii. Ze základních jazykových dovedností bylo procvičeno čtení, psaní, poslech dialogu rodilých mluvčích. Vhodně byla zapojena do výuky didaktická technika, radiomagnetofon a sluchátkový systém s přenosným pultem, kdy žáci pracovali individuálně dle pokynů vyučujícího. Učební osnovy předmětu jsou časově plněny. Žáci mají dobrou úroveň vědomostí. Vyučující má spíše nadprůměrné organizační schopnosti, někdy je zapotřebí více důslednosti při kontrole zadaných žákovských úkolů.

Úroveň výuky všech navštívených hodin cizích jazyků je hodnocena spíše nadprůměrně.

Dějepis

V rámci hospitací byly navštíveny vyučovací jednotky dějepisu v prvním ročníku. Žáci měli k dispozici učebnice Dějiny české, chronologický přehled, 1998, sešity s přehlednými zápisy i dostatečné množství nakopírovaného materiálu vhodně rozšiřující učivo. Během výuky byly aplikovány metody testovací a expoziční. Systematická práce vyučujícího, přirozená autorita, organizační schopnosti, využívání didaktické techniky, to vše vedlo k zefektivnění výuky a ke splnění vzdělávacích cílů. Žáci se učili hledat dějinné souvislosti, odůvodňovat příčiny a následky historických událostí.

V žádné vyučovací jednotce nechybělo závěrečné shrnutí učiva za účasti žáků a zhodnocení vyučovacího procesu.

Výklad učiva probíhal v interakci učitel - žák, takže všichni mohli aktivně participovat svými znalostmi české historie a osvětlit si tak dosud málo známá fakta, nebo utajované

skutečnosti. Žáci se učili vyjadřovat svůj názor a zaujímat stanovisko k některým historickým událostem, jejichž výklad byl často záměrně v minulosti zkreslován. Všichni žáci byli aktivizováni možnou spoluúčastí na výuce a vyučujícím byli vedeni k vyhledávání podstaty v daných problémových bodech probíraného tématu. Vyučující vedl žáky k diskusi, která potvrzovala správnost teorie multidisciplinárního charakteru společenskovedního vzdělávání, jehož základ tvoří soubor poznatků z řady vědních disciplin. Žáci byli přiměřeně svým vědomostem schopni hledat dějinné souvislosti a zdůvodňovat je. Při opakování učiva individuálním zkoušením byli ostatní žáci zaměstnání opisem promítané osnovy nového učiva, nebo se vhodně zapojovali do samotného zkoušení. Každá klasifikace byla ze strany vyučujícího odůvodněna. Žáci byli vedeni rovněž k účasti na sebehodnocení. Neprospívající žáci dostávali během výuky opakovanou příležitost si učivo upevnit a výslednou známku si opravit. Frekvence klasifikace je postačující. Mezi výrazná pozitiva výuky patří velmi dobré znalosti žáků, aplikace doplňkového materiálu, využívání map, zadávání domácích úkolů, přípravné otázky ke zkoušení. V jedné navštívené jednotce bylo zaznamenáno mírné zpoždění probíraného učiva vzhledem k tematickému plánu. Žáci se historických soutěží nezúčastňují.

Výuka dějepisu je hodnocena nadprůměrně.

6 Hodnocení z hlediska výsledků vyučování

Chování a jednání žáků se řídí řádem školy, který obsahuje 25 článků zásad a přílohu o bezpečnosti práce, ale ve kterém chybějí práva žáků. Je zapotřebí, aby si tito uvědomili, že demokratická společnost respektuje práva i povinnosti. Tendence k posilování humanistických tradic a rozvíjení demokratické výchovy byly zaznamenány zejména v hodinách jazyka českého a dějepisu. V době inspekce bylo pozorováno, že žáci dodržují pravidla společenského chování. Toto jejich jednání je posíleno teoretickou výukou v předmětu etika a společenská výchova. V tomto předmětu se učí žáci rovněž teorii komunikace.

Příprava žáků na praktický život se odehrává nejen v rovině odborných praxí, ale také účastí na projektech či soutěžích. Žáci se zúčastňují ekologických aktivit, nyní vysokoškolského grantu GLOBE - AQUA TEMPUS - „Čisté Labe“ ve spolupráci s Německem. Žáci provádějí sami měření odebíraných vzorků vody (chemický a fyzikální rozbor vody z Labe) a výsledky jsou internetem zasilány do centra.

Každým rokem se nejnadějnější žáci zúčastňují oborové soutěže „Soutěž praktické dovednosti“ (z oboru rostlinná a živočišná výroba) vždy s dobrými výsledky. Žáci se rovněž zúčastňují sportovních přeborů, atletických závodů v rámci Asociace školských klubů. Chemických, fyzikálních, matematických olympiád, konverzačních soutěží, recitačních soutěží, olympiády z českého jazyka se žáci nezúčastňují.

Žáci mají možnost rozvíjet svůj talent v zájmových kroužcích při domově mládeže, jako v kalanetice, ručních pracích, paličkování, v odbíjené a kopané.

Žáci maturitních ročníků se v letošním školním roce zúčastnili celostátních srovnávacích testů sondy Maturant 99 s vyšším procentem úspěšnosti v českém jazyce a literatuře (58,8%) a s nízkým procentem úspěšnosti v redukované matematice (26,9%). Rovněž srovnávací testy Scio letošních maturantů byly ve znamení nadprůměrných výsledků z jazyka českého (úspěšnost 63%), slabší výsledky byly dosaženy v matematice a v jazyce německém. Vyučující si sami připravují srovnávací testy pro žáky maturitních tříd, a to z českého jazyka a literatury, anglického, německého jazyka a matematiky. Předložené

srovnávací testy z jazyka českého a literatury kvalitou zadávaných úkolů dosahují celostátních standardů.

Ve většině hodin matematiky a fyziky je z hlediska výše popisovaného přístupu vyučující k žákům formován negativní vztah k těmto předmětům, pasivní přístup k vlastní výuce a obecně k získávání informací. Negativy sledovaných hodin bylo kladení poměrně malého důrazu na přesnost, důslednost, vytváření nedůvěry žáků ve vlastní schopnosti a ztráta motivace pro zlepšení výsledků. V hodinách vedených externí vyučující matematiky však inspekce pozorovala u žáků časté aktivní zapojení do řešení problémových otázek logickou úvahou, porovnáváním správných přesných matematických úvah s úvahami chybnými, popř. pozitivní přístup k výuce matematiky z hlediska jejího praktického významu.

V rámci výuky chemie byly žákům předkládány a upevňovány poznatky vždy v souvislosti s jejich aplikací do různých oblastí běžného života a praxe. Při laboratorních cvičeních byl kladen důraz na samostatnost, pečlivost, zodpovědnost a bezpečnost při práci a dále na uvědomění si empirické složky poznávání. Vyučující vysvětlovala nutnost pořádku a čistoty na pracovišti ve spojení se získáním co nejpřesnějších výsledků. Několikrát byly připomenuty mezipředmětové vztahy s biologií, tedy zdůrazněna nutnost komplexního vzdělání.

Při výuce jazyka českého a literatury byl zaznamenán pozitivní reciproční vztah mezi vyučující a žáky. Přátelská atmosféra, individuální přístup, důslednost, aktivizace žáků vedla k dobrým výsledkům výuky tohoto předmětu, které se projevují zejména v dobrých znalostech ve srovnávacích celorepublikových testech. Podobná situace je rovněž i při výuce dějepisu, kde žáci dosahují dle subjektivního zjištění inspekce výrazně nadprůměrné znalosti, včetně schopnosti hledat širší společenské souvislosti při objasňování historických událostí. Vyučující iniciuje žáky k řešení problémových úkolů a svými organizačními schopnostmi a detailně propracovanou aplikovanou didaktikou předmětu dosahuje nadprůměrných výsledků.

Při výuce cizích jazyků není zcela dosahováno vyučovacích cílů, žáci jsou většinou pasivní, málo komunikují, s obtížemi tvoří sami otázky a většinou bezprostředně nereagují na otázky vyučujících. Hodiny jsou organizovány až na výjimky v mateřském jazyce. Někteří žáci nemají pozitivní vztah ke druhému povinně volitelnému jazyku, kterému se na základní škole neučili. Chybí trvalá motivace žáků vyučující tohoto předmětu. V hodinách tzv. vedlejších cizích jazyků je nejnižší úroveň z hlediska efektivity výuky.

Oblast hodnocení z hlediska výsledků vyučování klasifikujeme jako spíše nadprůměrnou.

ZÁVĚRY

Materiálně technické podmínky pro výuku matematiky a fyziky jsou průměrné, jejich částečné vylepšení by mohlo proběhnout postupným vybavením školy některými základními pomůckami potřebnými pro výuku fyziky. Vybavení chemických laboroří je pro praktickou výuku chemie v rozsahu učebních osnov studijních oborů vyučovaných ve škole a pro realizaci demonstračních pokusů v hodinách dostačující. Materiálně technická základna výuky humanitních předmětů je dobrá. Je zapotřebí zajistit větší počet Pravidel, aby žáci s nimi mohli pracovat v rámci pravopisného výcviku. Nástěnné cizojazyčné gramatické soubory umístěné v jazykové učebně jsou vyhovující, ale špatně manipulovatelné, nevhodně umístěné.

Psychohygienické podmínky by bylo možno vylepšit úpravou rozvrhu ve prospěch zařazení všech hodin matematiky, českého jazyka a cizích jazyků do dopoledního vyučování, vyloučením změny vyučující matematiky po prvním pololetí, lepší estetickou výzdobou některých tříd, omezením pozdních příchodů žáků do hodin, ale hlavně přátelštějším vstřícnějším vztahem vyučující matematiky a fyziky k žákům. Také absence hodnocení žáků při ústním zkoušení v hodinách matematiky vyvolává u některých méně samostatných či nervově labilnějších žáků stres ze špatných výsledků písemného prověřování učiva a odrazuje je od dalších snah o zlepšení prospěchu v tomto předmětu. V ostatních předmětech jsou žáci klasifikováni dostatečně a adekvátně jak v ústním projevu, tak také v písemném projevu, ale postrádají studijní průkazky pro zápis známek, takže chybí důležitý prvek zpětné vazby z hlediska vnějšího informačního systému.

Výuka matematiky a fyziky je hodnocena spíše podprůměrně, jejími základními nedostatky je již zmiňovaný striktní, často pohrdlivý a nervózní vztah jedné vyučující k žákům, absence zpětné vazby a jakýchkoliv motivačních prvků, časté drobné odborné chyby, metodická nepromyšlenost při výuce některých tematických celků a hodnocení pouze písemného projevu žáků.

Výuka chemie je hodnocena spíše nadprůměrně. Je promyšlená z hlediska vhodného výběru základního učiva, neboť učební osnovy jsou obsahově velmi rozsáhlé. Teoretické poznatky jsou často spojovány s praktickými příklady jejich využití, jsou zdůrazňovány mezipředmětové vztahy. Atmosféra v hodinách je přátelská, komunikativní a motivační pro získávání dalších poznatků.

V přírodovědných předmětech (chemie, fyzika), které jsou zařazeny v učebních plánech jednotlivých studijních oborů jako předměty všeobecně vzdělávací, je potřeba zajistit realizaci laboratorních prací rovnováhu mezi teoretickou a empirickou složkou poznávání.

Výuka jazyka českého a literatury je na standardní úrovni, je hodnocena spíše nadprůměrně. Lepších výsledků dosahují žáci v literární historii a v procvičování stylistického učiva než ve znalosti pravopisných jevů, je tedy zapotřebí zvýšit efektivitu výuky mluvnice a s tím souvisejících pravopisných dovedností, neboť inspekci bylo zjištěno, že chybí jistota písemného projevu žáků v obtížných pravopisných jevech. Potěšující je na druhé straně systematická práce vyučující a výsledky žáků v celostátních srovnávacích testech.

Výuka dějepisu je hodnocena nadprůměrně vzhledem k dobrým znalostem a nadšení žáků pro tuto vědní disciplínu, pro odpovědný přístup vyučujícího. Dobré výsledky práce v tomto předmětu je zapotřebí zúročit v soutěžích středoškolské odborné činnosti.

Výuka cizích jazyků je hodnocena spíše nadprůměrně, někteří vyučující předvedli se svými žáky vzorové hodiny, někteří však jen průměrné. Všeobecným nedostatkem je kladení menšího důrazu na komunikativní cíle výuky, které byly evidentní pouze v hodinách konverzačních, tam kde je posílena výuka cizích jazyků. Někteří vyučující v rámci komunikativnosti přecházeli k přímé metodě výuky, která může žáky s menší jazykovou zkušeností spíše demotivovat a není tak dosaženo náležitého efektu. Didaktická technika byla využívána v rámci účelnosti.

Doporučení:

- Zaměřit hospitační činnost školy na výuku všeobecně vzdělávacích předmětů.
- Realizovat reciproční hospitace vyučujících matematiky.
- Zajistit v matematice ústní zkoušení žáků, zvláště neprospívajících.
- Zařadit výpočetní techniku jako motivační element při výuce matematiky a cizích jazyků.
- Zajistit elementární pomůcky pro realizaci laboratorních prací z fyziky.

- Zvýšit efektivitu hodin využíváním didaktické techniky v přírodovědných předmětech.
- Upravit rozvrh tak, aby předměty, jako matematika, český jazyk a literatura, cizí jazyky nebyly na programu odpolední výuky.
- Zamezit změnám střídání vyučujícího ve třídě v průběhu školního roku.
- Zajistit realizaci laboratorních prací z chemie a fyziky v těch oborech, kde nejsou zařazeny pravidelně v rámci cvičení, avšak jsou součástí učebních osnov.
- Z důvodu efektivy zpracování získaných praktických poznatků určit termín pro odevzdání protokolů z laboratorních prací z chemie nejdéle měsíc po jejich realizaci.
- V rámci aktualizace školního řádu zahrnout do něj vedle povinností a zákazů pro žáky i jejich práva.
- Zvážit vhodnost zavedení studijních průkazů, a tak zajistit bezprostřední fungování zpětnovazebního vnějšího informačního systému škola - rodiče prostřednictvím studijních průkazů.
- Ukládat ve škole písemné práce z cizích jazyků.
- Doporučit žákům zakoupení Pravidel českého pravopisu.
- Jazykovou výuku rozšířit o specifickou problematiku oboru.
- Upravit maturitní okruhy z cizích jazyků tak, aby obsahovaly vedle všeobecných konverzačních okruhů i okruhy odborných předmětů vyučovaných ve škole.

Podpisy inspektorek:

vedoucí týmu Dana Janulíková, v. r.

členové týmu Jana Kocábová, v. r.

V Hradci Králové dne 2. 7. 1999

Přílohy: 0

Inspekční zprávu jsem převzal dne 7. července 1999

Podpis ředitele školy Jiří Nágl, v. r.

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Na vědomí

Adresát	Datum předání / odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel: MŠMT ČR	13. 7. 1999	091449/995048
Školský úřad: Rychnov nad Kněžnou	13. 7. 1999	091450/995048

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. ČŠI	Text
8. 7. 1999	436/99	Připomínky byly dodány písemně.